

Становище

От доц. д-р Николай Иванов Турлаков – ИФС при БАН
За дисертационния труд на проф. д-р Веселин Христов Дафов,
представен за защита по професионално направление 2.3. Философия
(Онтология) за присъждане на научната степен “доктор на науките”,

Информация по процедурата за защита

Процедурата по защитата е открита въз основа на решение на Факултетния съвет на Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски” от 04.11. 2025, протокл № 2, на основание чл. 4 от Закона за развитието на академичния състав в Република България . Изискванията са спазени.

Кратка информация за кандидата

Проф. Веселин Христов Дафов е роден през 1972 г. В периода 1992-1997 г. той е студент по философия в СУ „Св. Климент Охридски”. От 1995 до 1996 г. и от 1996 до 1997 г. Дафов има специализации по „Философия за деца” и „Философско изследване”, съответно в центъра за „Философия за деца” към ФФ на СУ и в центъра за на Глазгоуския университет. През 1997 г. завършва висше образование, специалност философия (с образователно-квалификационната степен „магистър”). През 2003 г. Дафов защитава дисертационен труд на тема „Мислещо и действителност”, с което придобива образователната и научна степен „доктор”. Веселин Дафов заема академичната длъжност професор от 2018 г. От 2023 г. до днес той е ръководител на катедра “Философия” във Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски”.

Дафов има множество научни публикации и монографии, както и чете редица курсове по бакалавърски и магистерски програми. Също така, той разработва и прилага авторски методи за работа по философия с деца, провежда философско консултиране и тренинг обучения.

Мога да кажа, че неуморната научна, преподавателска и творческа дейност на проф. Веселин Дафов впечатлява. Той е един от малкото утвърдени учени и учители в областта на онтологията у нас.

От представената таблица към документите за защита се вижда, че проф. Дафов покрива минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ за научната степен доктор на науките, съотв. доктор на философските науки.

Общо впечатление от дисертационния труд

За мен беше интелектуално удоволствие да прочета и да науча много неща от представения за защита от проф. Веселин Дафов дисертационен труд на тема “Проективна онтология и грижата като мъдрост”. Това е работа, която впечатлява както със своя размах, така и с разработката на отделните детайли, но най-вече с вложеното промислено съдържание – с демонстрираното дълбоко и в много отношения творческо разбиране за почти всички основни проблеми на онтологията. Видно е, че авторът има широка философска култура, отлична категориална грамотност и работи иновативно в разясняването, а несъмнено и в преподаването, на основните онтологични проблеми.

Тъй като познавам Веселин Дафов от студентските години, мога да кажа, че тази работа се явява плод на неговите дългодишни философски занимания и множеството активности в разработката и утвърждаването на т.нар. “субектен подход” в изследванията и преподаването на онтология у нас. Освен със своя размах и тематично богатство, работата на Веселин Дафов впечатлява с умелото боравене и създаване на философски език. За да изобрази с точност онтологичното съдържание на дадени философски категории, понятия и идеи, Дафов създава неологизми и отглаголни съществителни, както и споделя редица примери от своята философска практика. По този начин, той успешно постига целта да насочи вниманието на слушателя към подлежащото или субекта на мислимото.

Работата се състои от увод, шест части и заключение. Библиографията включва над 350 заглавия на български, руски и английски езици. По темата на дисертацията, Дафов посочва 18 публикации (11 статии и 7 студии).

Приноси и значимост на постигнатите в дисертационният труд резултати

Дисертационният труд на проф. Веселин Дафов има приноси, достойнства и достижения в много отношения. Определено не бих могъл да изброя всички в рамките на едно становище.

Изхождайки от разбирането, че “философското винаги е свързано с грижа и отговорност за мъдростта”, основната задача за Дафов е да покаже реалността на проектното философстване като “грижа за самото ставане на философското”. Водеща е тезата, че проектната онтология е “самото битие на проекта”, тоест създаването на условията за “възникване на субектност” от “автономни творчески субектности”, които се признават като такива. При аргументацията на тази теза, Дафов представя получени от него резултати в дългогодишната му работа по въпросите на проективното философстване и по-специално проективната онтология.

В първата част на работата е представено разбирането за онтологията на субектността като мислеща и проектна, както тези субектности са в отношение на породени една от друга. Приносно в тази част, следвайки схемата на Хегел от “Науката логика”, е детайлното изясняване на основните преходи в онтологията от наличното битие до мислещата субектност, а също така и обосноваването на различните форми на субектност. Ценни за филоосфската аудитория са примерите за форми и феномени на субектното откъм различни видове опит. Но според мен ключово тук е систематично-диахроничното изложение на философските корени на разбирането за проектното като “грижа за съборността на творците” (91), в чийто контекст Дафов представя българските философски приноси в субектната онтология, към чиято традиция, нека не бъдем скромни в това определение, той принадлежи .

Във втора част на дисертационната работа, Веселин Дафов разглежда сесионалните и дигитални измерения на проектността. Това е много интересна част, в която той провежда онтологичната разлика между дейностите на специалиста, експерта и консултанта. Докато дейностите на специалиста и експерта са свързани със знания и умения, то дейността на консултанта предполага мъдрост. Тук Веселин Дафов е в стихията си, доколкото той е пионер в разработката и въвеждането на философското консултиране у нас. Само по себе си, това е голямо постижение. Също такова голямо постижение, примери за което са дадени в тази част, е философската работа на Дафов с деца. Теоретично са изяснени онтологичните основания на прехода към

проектизираща общност в т.нар. метод “Философско чудене” при работата по философия с деца. Ясно са различени онтологиите на изследването и проектното, а също на свободата и творчеството. Интригуваща е темата за договарянето като начало на философстването, а също така и предложената от Дафов интерпретация на изкуствения интелект (ИИ) като възможност за “усилване на мисленето през разширяване и усилване на неговата органика” (174). Удачно е включена и показана интерпретацията на субектното времеене.

В главата “Дигиталната свързаност и органиката на социалното. Проективната интелигентност”, са посочени два основни субектни момента в осмислянето на ИИ – отнясящият се за отделния човек и за човека като обществено същество, което е дадено като пример за проектна интелигентност като дигитална свързаност на творчески субекти.

Трета част на работата е озаглавена “Социални и граждански измерения на проектността като мъдрост”. Според Дафов, онтологичната проективност има незаменима стойност като полза и приложение в социалното, именно доколкото философията е “грижа за мъдростта, за мъдруването, като създаване на жизнени условия, хранителна среда и подаване на духовни импулси за отключването на нови форми на съборно творчество” (221). В това отношение е интересна тезата, че голямото значение на онтологичната проективност като грижа за мъдростта в областта на общностното се дължи на това, че тази грижа, провеждайки разликата между знаещия, умеещия и компетентния, се грижи за “пораждането на компетентности”. В този контекст са приносни проведените от Дафов онтологични различия между “мъдрото”, “знаещото” и “умеещото” чрез “субектно систематично различаване на знание, умение и компетентност” (223). Аргументира се тезата, че компетентността е преди всичко мъдрост, която се доказва в практиката и винаги представлява форма на съвместност.

Четвърта част на работата е озаглавена “Онтологичният ангажимент за академичното като проектност”. В първа глава на частта, Дафов обсъжда въпроса за запазването на онтологията като философска академична дисциплина. Според него, ако искаме да имаме онтология в собствен смисъл, трябва да запазим идеята за академичността като мислене и идеята за неформалното и неинструментално отношение към онтологизирането (Вж. 295). Приносно разяснени тук са проведените разлики между онтология и

метафизика, както е разгърнат и въпросът за научността на онтологията. Във втора глава на частта, Дафов предлага проективно-онтологично осмисляне на академичното като ставащо от не-академичното. Специален интерес представлява главата за онтологичния ангажимент на философията към висшите образователни степени, които са разграничени с оглед на придобиваните в тях знания, умения и мъдрост. Оригинално и приносно е разглеждането на тези степени откъм перспективата на “самонаправата”, която човек осъществява в тях.

Пета част е озаглавена “Проективната онтология като грижа и отговорност за компетентни (мъдри) иновации и творчество”. В първа глава на частта, Дафов обосновава различният характер на човешките права, доколкото те са права на човешката органика, съзидателност (опосредственост) и идеалност (творчество и проектност). Приносно тук е обсъждането на идеята и предизвикателствата пред Всеобщата декларация за човешките права. Достижение във втора глава представлява своеобразната тематизация на четвъртия постулат на Евклид като още един пример за това, че без включване на мъдростта не може да се премине към “напълно осмислени действия в математиката”. Представяйки резултатите от една онтология на природността, в трета глава Дафов разграничаванята (понятията) на космос, природа и околна среда. Любопитно тук е поставянето и разгръщането на въпроса „Кое е следващото след околна среда?“ – онова, което Дафов нарича “пост-околносредова ера” (372). В пета глава е разгърната една онтология на танца, който бива разглеждан като “отсубектиране на време и пространство”.

Тема на шеста част е “Проективното онтологизиране и консултиране”. Тук Дафов посочва някои от основните форми на проективното философстване и дава конкретни разяснения за философско-консултативния подход, базиран на проективното онтологизиране.. В някакъв смисъл, това е може би най-важна част, доколкото тук се развити докрай ключовите за разбирането на Дафов теми за творчеството, субектността и проективността. Във философското консултиране, Дафов демонстрира поемането на ангажимент, който надхвърля разделението на теория и практика – философският консултант подпомага възникването на условията за самосъздаване на субектността и за творчеството, разбрано като “създаване на създаването”. Немаловажно допълнение към

работата, представлява приложената в края т.нар. “продуктова спецификация” на онтологическото изследване.

В заключението Дафов обобщава основната нагласа, от която израства идеята за проективната философия като грижа за мъдростта, а именно – “постигането на реално субектно поведение (индивидуално, общностно, колективно, съветническо, проектно), което да играе ролята на условие, среда, обстановка, уютност, в които да се породи творческото или иновативното битие на субектното” (464).

Както вече посочих, работата на проф. Веселин Дафов е забележителна в много отношения. Извън собствено теоретичните нововъведения и достижения, Дафов показва как през философското консултиране и работата с деца, онтологията е открита и разпознаваема като приносна от най-широк кръг неспециалисти.

Заклучение

Въз основа на казаното дотук за значимите научни достойнства, постижения и приноси на дисертационния труд, както и въз основа на многото активности, иновации и успехи в цялостната научна и преподавателска работа на проф. Дафов, давам своя категорично положителен глас и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват единодушно присъждането на научната степен “доктор на науките” по професионално направление 2.3. Философия (Онтология) на проф. д-р Веселин Христов Дафов.

София, 06.02. 2026 г.

(доц. д-р. Николай Турлаков)

Подпис: